

Powstanie wielkopolskie 1918-1919

Pod koniec I wojny światowej padają kolejno rządy naszych zaborców: w Rosji-rewolucja lutowa - 18.02.1917 r. abdykuje car Mikołaj II; w Niemczech- rewolucja- 7.11.1918 r. Wilhelm II ucieka do Holandii, 11.11.1918 r. kapitulacja Niemiec w Compiègne; w Austrii- rozpad cesarstwa- Karol I abdykuje.

Polacy widzą nadzieję odrodzenia się Polski i przejmują władzę w Krakowie, Lublinie, Lwowie, Warszawie. Wielkopolska i Śląsk oraz Warmia i Mazury po kapitulacji Niemiec 11.11.1918 r. pozostawały w rękach Niemców, którzy liczyli na to, że tak pozostanie. Gdyby nie zorganizowany zryw Wielkopolan, zakończony pokojem w Trewirze 18.02.1919 r. i zatwierdzenie przez układ wersalski 26.06.1919 r. wywalczonych ziem w powstaniu wielkopolskim, to Wielkopolska byłaby pewnie dzisiaj jednym z landów niemieckich.

W Połajewie do powstania przygotowywano się już w 1914 r. Ksiądz Matuszewski zorganizował grupę młodych mężczyzn (ok. 10 osób) i ćwiczył z nimi strzelanie i musztrę. Nazwała się ta grupa Komitet Przystosowania do Powstania Wielkopolskiego. Już w roku 1918 tworzą się oddziały milicji obywatelskiej (Straż Ludowa) pod dowództwem organisty Walentego Hoffmana. On to na początku stycznia 1919 r. trąbką zwołuje oddział powstańczy, który rozbraja policje niemiecką i opanowuje pocztę. 7-8.01. powstańcy wozami konnymi wyruszają do Chodzieży i Czarnkowa. Większość ochotników walczyło w 1 kompanii I batalionu czarnkowskiego (d-ca por. Leon Pokrywka) i kompanii rogozińskiej (por. Skotarczak) pod Chodzieżą, Czarnkowem, Walkowicami, Romanowem. Część powstańców walczyła dalej o wschodnie granice Polski z bolszewikami w 15 i 18 pułku ułanów wlkp. oraz w 4 i 9 pułku strzelców wlkp.

Dwaj nasi rodacy zginęli 13.02.1919 r. w Romanowie: Antoni Leśnik z Połajewa i Stanisław Trafas z Krosina. Ich uroczyste pogrzeby stały się patriotyczną manifestacją mieszkańców. Obecne władze gminy zatroszczyły się o postawienie pięknego nagrobka na mogile A. Leśnika w 2005 r. i odnowienie pomnika nagrobnego St. Trafasa w roku 2006. Z terenu naszej gminy w powstaniu brało udział ogółem 107 osób. Z tego 37 z Połajewa, 18 z Młynkowa, 14 z Krosina, 14 z Tarnówka, 11 z Boruszyna, 5 z Krosinka, 5 z Sierakówka i 3 z Przybychowa.

(oprac. Bogdan Garstecki)